

Preek Kerk(omroep)dienst

Zondag 29 augustus 2021

(11e zondag van de zomer)

Voorganger: Bert de Wit

Lezing van het Oude Testament: Jeremia 2:1-5;10-13

Lezing van het Nieuwe Testament: Johannes 6:60-71

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus – thuis en hier in de kerk,

Waarom zouden wij blijven? Daarover zou het gaan in deze dienst.

Jezus vraagt aan zijn leerlingen: 'Willen jullie ook niet weggaan?'

Het gaat om het antwoord: waarom ik blijf.

Hoe leg je dat uit? Ik denk dat we het gemakkelijker zouden vinden om uit te leggen waarom we niet blijven. Waarom we zouden weggaan. Daar kun je genoeg redenen voor bedenken.

Je hoeft ze niet eens te bedenken, want die heb je vaak genoeg gehoord. We hebben al tientallen jaren te maken met ontkerkelijking. Dat is al begonnen in de jaren zestig. Iedereen ziet dat gebeuren, ook in je eigen leven, in je eigen gezin. Je bent vaak de enige die nog gaat.

De vanzelfsprekendheid is helemaal weg.

En nu hebben we ook al anderhalf jaar te maken met lockdowns en beperkende maatregelen. De kerk bleef leeg, of we zaten met een paar mensen. Over twee weken vieren we de start van een nieuw seizoen. Ik vind dat best spannend. Zal het weer lukken om de boel bij elkaar te krijgen?

Wat is er overgebleven van ons? Stel je voor dat de meerderheid is afgehaakt.

En wat ga je zélf doen - ook als je nu thuis meeviert? Wat ga jij zelf doen: blijf je komen, of ga je weg?

Het kan zijn dat je in de afgelopen anderhalf jaar hebt gemerkt, dat je de kerk helemaal niet mist. Terwijl je gewend was om elke zondag te gaan. Je hebt altijd gedacht dat het goed was om te gaan. Omdat je geestelijk voedsel nodig had. Of omdat je een statement wilde maken naar buiten toe: een getuigenis van je geloof. Of je wilde het goede voorbeeld geven voor je kinderen. Maar toen je thuis moest blijven, bleef daar niks van over. In het begin was het misschien even wennen. Maar dat ging snel – en het bleek dat je prima zonder kon. Eindelijk kon je zonder schuldgevoel uitslapen op zondagmorgen. En er kwamen andere dingen voor in de plaats – ook goede dingen. Samen zijn met het gezin, bijvoorbeeld. Je schrikt er misschien zélf van als je tot de ontdekking komt, dat je geen redenen kunt bedenken om weer naar de kerk te gaan.

Er zijn talloze redenen waarom mensen zijn afgehaakt.

Soms vielen de kerkgangers tegen. Dan werd daar waarschijnlijk teveel van verwacht. Het zouden heiligen moeten zijn maar het blijken mensen.

Het kan ook zijn dat God tegenviel. Je kunt teleurgesteld zijn en boos op God. Vaak is dat omdat het leven een grote teleurstelling is geworden.

Je kunt ook afhaken omdat je het ergens niet mee eens bent. Met alle onzin die wordt verkondigd in die kerk. Ik probeer dat te voorkomen, maar ik kan ze niet altijd ongelijk geven. Het is soms ook verschrikkelijk wat in de kerk wordt gezegd en gedaan. Hoe we met elkaar omgaan. Dan heb ik het nog niet eens over misbruik van kinderen, of zo. Maar, als mensen worden achtergesteld of buitengesloten. Omdat je vrouw bent, of iets anders dan hetero. Waarom zou je bij een club willen horen die niet bij jou wil horen?

Toch vermoed ik dat de meeste mensen afhaken zonder duidelijke reden. Ik spreek vaak mensen bij wie dat zo is gegaan. Ze hebben niet tégen de kerk gekozen, of tégen God. Ze zijn nergens op tegen, ze zijn ook niet ongelovig. Het is zo gegaan, het is weggesijpeld.

Vroeger gingen ze wel, maar na die verhuizing, of na die pandemie – het kwam er niet meer van om de draad op te pakken. Daar ging geen keuze aan vooraf. Daar werd niet echt over nagedacht. Totdat er iemand van de kerk langskwam en er naar vroeg. 'Wilt u soms uitgeschreven worden?'

Dat lijkt op de vraag die Jezus stelde aan de twaalf leerlingen. Maar er is toch een belangrijk verschil. Want Jezus vroeg niet of ze bij de kerk wilden blijven. Hij vroeg of ze bij hém wilden blijven, of weggaan. Jezus is niet van de kerk, hij kwam niet om een kerk te stichten. Mensen die hem volgden werden niet lid van een kerk, zij volgden Jezus.

Jezus verkondigde in woorden en daden het koninkrijk van God. Hij zag een nieuwe wereld voor zich, met nieuwe mensen. Alle dingen nieuw – daar ging het hem om. Daar ging hij voor, met hart en ziel. Daar wilde hij met liefde zijn leven voor geven.

Maar toen hij dát probeerde duidelijk te maken aan de mensen die hem volgden, zag hij hoe ze één voor één afhaakten. Soms ook met hele grote groepen tegelijk.

'Dit zijn harde woorden', hoorde hij ze zeggen. Ze konden het niet meer aanhoren.

Het kwam hun te dicht bij, denk ik.

Hieraan vooraf wordt verteld wat Jezus zei. Hij had het over zijn lichaam eten en zijn bloed drinken. Dat klinkt nogal onsmakelijk, alsof we kannibalen zijn. Vorige week heb ik daarover gepreikt. Het is niet makkelijk te begrijpen, die beeldspraak. Dat wist Jezus ook wel.

Je kunt het ook niet begrijpen zonder Gods hulp, zegt Jezus. De Geest moet je daarbij helpen.

Dan zal de Vader je geven, dat het voor je gaat leven. Dat het werkelijkheid wordt in jouw leven.

En die werkelijkheid is, dat God een mens geworden is. Deze mens, Jezus, die jou aankijkt, die ogen heeft en een lichaam, die handen heeft. Een kwetsbaar mens, iemand die kan sterven.

Zo dichtbij is God gekomen.

Als je dit hoort en je voelt niet de neiging om terug te deinzen, dan besef je nog niet wat hier wordt gezegd. Misschien is het goed om eerst even te luisteren naar Jeremia.

'Hoe kan het', zegt Jeremia in Gods naam, 'dat jullie de Eeuwige hebben verlaten?'

Wie doet dat nou?

'Hebben jullie ooit gehoord van een volk dat zijn goden verlaat?'

Nee, dat gebeurde nog niet in de oudheid. Dat was historisch gezien iets nieuws. In die tijd was er nog geen kerkverlating of afvalligheid.

Als je Romein was dan vereerde je de Romeinse goden. Maar als je naar Egypte verhuisde, dan vereerde je daar Egyptische goden. Daarvoor hoefde je niet eerst die Romeinse goden te verlaten. Ben je gek! Die maakten zich nergens druk om. Die reisden niet met je mee naar het buitenland. Met die goden was je niet getrouwd!

Heel anders was het met de God van Israël. Voor zover ik weet was het iets nieuws in de wereldgeschiedenis, dat je met die God kon breken, dat je afvallig kon zijn. Dat je Hem kon verlaten, zoals een man zijn vrouw verlaat.

De profeten noemen het ook 'vreemd gaan', 'overspel plegen' – als het volk van Israël weer eens met andere goden loopt te flirten. Alsof Israël inderdaad met God getrouwd was. En dan toont God zich een 'jaloerse' minnaar. Zo staat het ook in de Tien Woorden: je moet geen andere goden vereren – want de HEER, jullie God, is een jaloerse God.

'Jaloers' - dat klinkt ons misschien kleinzielig in de oren. Maar het betekent niets anders dan dat God dit volk liefheeft. Ja, Hij is er mee getrouwd: Hij heeft een verbintenis met dit volk gesloten.

Een verbond op leven dood.

In de oudheid was dat onvoorstelbaar – en dat is het nog steeds – dat je als mens met God een liefdesrelatie kon hebben, heel persoonlijk. Het oude Israël kon dat niet bevatten. Ze vielen steeds weer terug op goden van hout en steen – die ze zelf hadden gemaakt.

Dat doen wij ook, denk ik, met onze zelfgebakken godsbeelden. Ook de mensen die Jezus volgden konden dit niet bevatten. Dat de eeuwige God in Jezus een liefdesrelatie met hen aanging – dat was hun te zware kost. 'Geef mijn portie maar aan Fikkie', zeiden ze.

Maar Jezus doet geen water bij de wijn. Hij neemt geen genoegen met 'gewoon vrienden zijn'.

Nee, hij wil 'trouwen' – een eeuwig verbond sluiten. Hij wil onze eeuwige metgezel zijn, in leven en sterven. Hij wil in ons leven en wij in Hem.

'Of willen jullie soms ook weggaan?' – vraagt hij aan de twaalf die overgebleven zijn. Dat is een soort huwelijksaanzoek maar dan omgekeerd: 'Wil je van me scheiden? Wil je me verlaten?' Dat is meer dan een gewetensvraag. Het is een vraag naar wat jij ten diepste wilt. Naar wie jij bent, ten diepste, wie jij wilt zijn.

Soms is het moeilijk om daar bij te komen: weten wat je wilt. Zeker als het gaat om relaties. Dan helpt het niet om te plussen en minnen, voor- en nadelen op een rijtje te zetten en te bedenken welke belangen voor jou op het spel staan. Daarmee kom je niet tot een antwoord. Je krijgt het niet rond met je redeneringen. Maar hoe kom je er dan achter wat je wilt? Waarom je blijft? Misschien moet je gewoon luisteren naar de stem van je hart. Want als je geraakt bent door de liefde, dan wéét je wat je wilt.

Simon Petrus gaf zo'n antwoord. Hij gaf het jawoord: 'Naar wie anders zouden we moeten gaan?' 'U, Heer, spreekt woorden die eeuwig leven geven' – woorden die ons hart aanspreken. En dan zegt hij: 'Wij geloven en weten dat U de heilige van God bent.'

'Geloven en weten' – dat is een ander soort weten dan kennis die je op doet uit boeken, of van internet. Het gaat niet over kennis, over informatie.

'Geloven en weten' - dat gaat om innerlijk weten. Innerlijk weet je dat iemand jón kent, dat je geliefd bent en dat je mag zín wie je bent!

Méér heeft een mens niet nodig. Maar minder? Of zónder? –

'Wat zou ik zonder U geweest zijn...' (Lied 800: 1, 2, 3)

Amen.